

Výsledky faunistického mapování drabčíka *Emus hirtus* (Coleoptera, Staphylinidae) na území východních Čech

Result of the faunistic research of *Emus hirtus* (Coleoptera, Staphylinidae) in eastern Bohemia

Josef Mertlik

Pohřebačka 34, CZ 533 45 Opatovice nad Labem, Česko
e-mail: mertlik@elateridae.com

Abstract. Here, I review the distribution records of *Emus hirtus* (Linnaeus, 1758) (Coleoptera: Scarabaeidae) in eastern Bohemia (Czechia).

Key words: faunistics, Coleoptera, Staphylinidae, *Emus hirtus*, Czechia, East Bohemia.

Úvod

K faunistickému mapování drabčíka huňatého (*Emus hirtus*) jsem se dostal víceméně náhodou. Od 29. srpna do 16. listopadu roku 2018 jsem na pastvinách východních Čech (obr. 3) mapoval výskyt expanzivních druhů čeledí Geotrupidae a Scarabaeidae (Mertlik 2019). Na jedné z navštívených lokalit (Prorubky) jsem chytil svého prvního drabčíka huňatého. To mne tak zaujalo, že jsem se začal o tento druh zajímat. V následujícím roce jsem v období od 16. února do 16. listopadu pokračoval v intenzivní inventarizaci východočeských lokalit druhů čeledí Geotrupidae a Scarabaeidae (obr. 4) a při té příležitosti jsem se v terénu díval i po drabčících.

Obr. 1 Drabčík huňatý (*Emus hirtus*), foto Jan Pelikán

V roce 2018 jsem navštívil celkem 96 lokalit, některé z nich i opakovaně, ale drabčička jsem našel pouze na jedné z nich. V roce 2019 jsem navštívil celkem 220 lokalit, některé také opakovaně a drabčička jsem našel na 26 lokalitách. Nyní, po vyhodnocení dat nálezů je zřejmé, že drabčička má v sezóně dvě období s hojnějším výskytem. To první má vrchol v květnu, to druhé v srpnu. V roce 2018 jsem zachytil pouze konec druhého období výskytu tohoto druhu, protože jsem se na první pastvině dostal až 29. srpna.

V dostupné literatuře se uvádí, že je to koprofilní predátor, závislý především na pastvě skotu a koní. Drabčička loví v trusu larvy koprofágních brouků zejména čeledě Scarabaeidae a dvoukřídlých hmyzů čeledě Statophagidae (Kočárek 1997). Na pastvinách jsem často nacházel rozkousaná torza těl imag větších druhů koprofágů, např. *Teuchestes fossor* (Linnaeus, 1758) a *Coprimorphus scrutator* (Herbst, 1789). V tom případě jsem zpozorněl a začal jsem pečlivěji prohlížet exkrementy. A většinou se mi tam podařilo drabčička nalézt. Proto je možné, že součástí jeho potravy jsou i imaga různých druhů brouků.

Podle pozorování kolegy Jaroslava Jelínka mohou být tyto drabčičky na jaře na některých lokalitách i dosti hojné (viz nálezy v Dolní Dobrouči). Já jsem také několikrát pozoroval imaga v letu nad pastvinami nebo při pobíhání po exkrementech a v jejich okolí. Díky svému zlatavému zbarvení jsou velmi nápadní. Ale pohromadě jsem viděl maximálně šest aktivních kusů na pastvině v Nové Vsi (19. 5. 2019). Na ostatních lokalitách byli v menším počtu.

Nejvíce jsem jich našel pod exkrementy při hledání imag druhů čeledí Geotrupidae a Scarabaeidae. Drabčičky byli v úkrytu na zemi pod okrajem kravinců či kobyliců. Po nadzvednutí okraje exkrementu bleskurychle prchali a často hledali svoji záchranu v štolách chrobáků *Geotrupes spiniger* (Marsham, 1802) nebo *G. stercorarius* (Linnaeus, 1758).

Velmi zajímavé pozorování učinil kolega Radek Udržal. Na jedné pastvině u Zvolena (Slovensko) našel větší množství těchto drabčiček. Když se ve svém stanu nad ránem vzbudil (4.00 hod.) a šel se ven projít, tak drabčičky seděly na orosených kravincích. Proto je možné, že významnou roli v jejich životě hraje i noční aktivita.

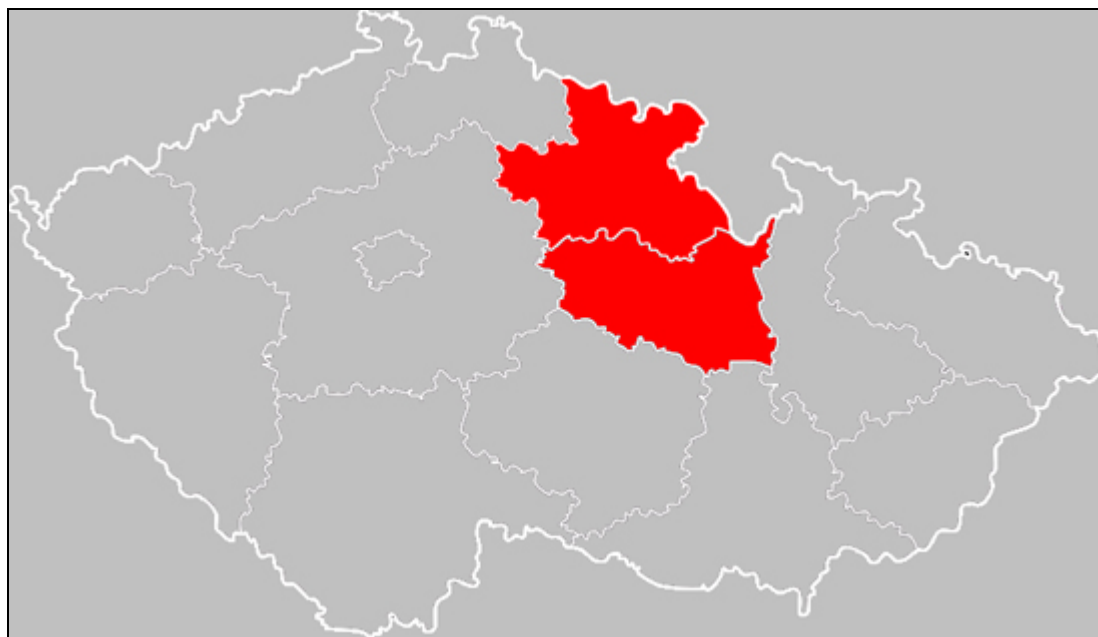
Obr. 2 Drabčička huňatý (*Emus hirtus*), foto Jan Pelikán

Metodika a materiál

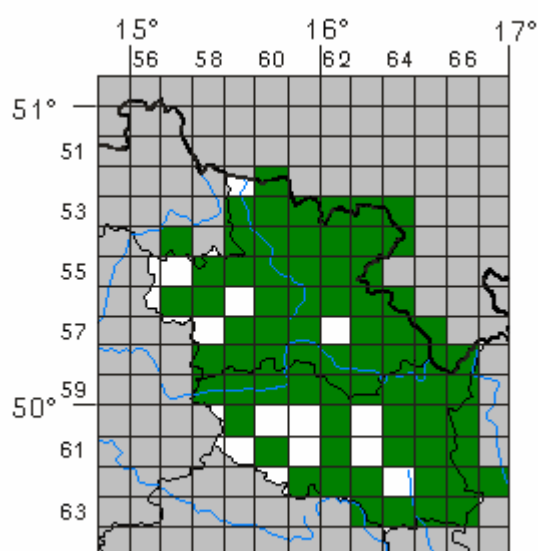
Pro číslování lokalit nalezených druhů byla použita vzestupná řada čísel faunistických čtverců (Zelený 1972). Dále jsou v textu použity následující zkratky: coll. – sbírka (collection); det. – (determined); ex. – exemplář (e); leg. – sbíral (collector); observ. – pozoroval (observed). Pokud není uvedeno jinak, platí Josef Mertlik det.

První publikovaný údaj o nález drabčička huňatého z východních Čech (Hradec Králové, Kukleny) pochází z poloviny minulého století (Smetana 1958). Novější nálezy publikovali Jelínek (2001: Benátky a Vrchní Orlice), Horák et al. (2011: Kunětická hora a Dolní Hedeč), Hamet & Vancl (2016: Vižňov) a Chobot (2020: Starý Rokytník a Deštné v Orlických horách).

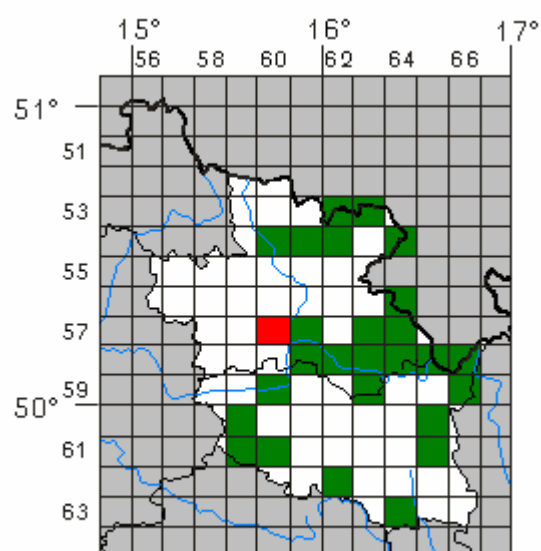
Doposud nepublikované faunistické údaje mi poskytli kolegové Vladimír Hron (Chrudim), Jaroslav Jelínek (Újezd u Chocně, Chloumek), Aleš Smetana (Canada, Ottawa) a Radek Udržal (Pardubice).

Obr. 3. Mapa krajů Česka s vyznačením území Královéhradeckého a Pardubického kraje

Obr. 4. Území faunistických průzkumů v roce 2019

Obr. 5. Výskyt *Emus hirtus* na území východních Čech

Výsledky

- 5362: Adršpach, Horní Adršpach, Nad Skalami, pastvina (50.6327914N, 16.0817817E), 1. 6. 2019, 1 ex., v kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
- 5363: Meziměstí, Vižňov, 7. 5. 2011, 1 ex., koňský hnůj, Patrný observ. (Hamet & Vanc 2016).
- 5363: Meziměstí, Ruprechtice, pastvina (50.6399397N, 16.2764597E), 22. 7. 2019, 2 ex., pod kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
- 5363: Jetřichov, U Kapličky, pastvina (50.6215036N, 16.2687242E), 22. 7. 2019, 1 ex., pod kravincem, J. Mertlik observ.
- 5460: Rudník, pod Justicí, pastvina (50.5876844N, 15.7310258E), 27. 5. 2019, 2 ex., aktivní na kravincích, J. Mertlik leg. et coll.
- 5461: Trutnov, Starý Rokytník (louka nad Starým Rokytníkem), 24. 5. 2014, 1 ex., na pastvině s hovězím dobyt看em, Ondřej Horák observ. (Chobot 2020).
- 5461: Trutnov, Vysoká stráň, pastvina (50.5713139N, 15.9512553E), 27. 5. 2019, 1 ex., aktivní na kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
- 5462: Jívka, pastviny u bývalé osady Záboř (50.5770281N, 16.1171211E), 1. 6. 2019, 1 ex., v kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
- 5464: Martínkovice, Na Dálnici, pastvina (50.5499719N, 16.3582967E), 22. 7. 2019, 2 ex., pod kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
- 5664: Sedloňov, pastvina Úhor (50.3277475N, 16.3358383E), 24. 8. 2019, 2 ex., pod kravinci, J. Krátký & J. Mertlik leg. et coll.
- 5760: Hradec Králové, Kukleny, 1957, 1 ex., Aleš Smetana leg. (Smetana 1958).
- 5761: Třebechovice pod Orebem, Nepasice (50.1991558N, 15.9638494E), 11. 7. 2015, 1 ex., za slunečního svitu aktivní na kravinci, V. Hron leg., det. et coll.
- 5763: Benátky u Skuhrova nad Bělou, 30. 4. 1967, 1 ex., na pastvině na mršině, J. Hájek leg., J. Jelínek det. (Jelínek 2001).
- 5763: Deštné v Orlických horách, pastvina, 25. 5. 2019, 1 ex., pod kobylicem, Matěj Čermák observ. (Chobot 2020).
- 5763: Osečnice, pastvina u kravína (50.2581214N, 16.2972822E), 24. 8. 2019, 1 ex., pod kravincem, J. Mertlik leg. et coll.
- 5764: Liberk, Prorubky, pastvina (50.2147139N, 16.3372419E), 29. 8. 2018, 1 ex., pod kravincem, J. Mertlik leg. et coll.
- 5861: Hradec Králové, PP Na Plachtě, výběh u jízďárny (50.1928614N, 15.8622314E), 22. 5. 2018, 1 ex., za slunečního svitu aktivní na kobylicí, Vladimír Hron leg., det. et coll.
- 5862: Nová Ves, U Myslivny, pastvina (50.1394300N, 16.0444606E), 19. 5. 2019, 6 ex., aktivní na kravincích (cca 15:00 hod), J. Mertlik leg. et coll.
- 5862: Žďár nad Orlicí, pastvina u Žďárského rybníka (50.1173175N, 16.0624583E), 20. 7. 2019, 2 ex., pod kravinci, J. Mertlik observ.
- 5862: Olešnice, pastvina (50.1455800N, 16.1461056E), 20. 7. 2019, 1 ex., pod kravincem, J. Mertlik observ.
- 5863: Rychnov nad Kněžnou, Městská Habrová, pastvina u kravína (50.1770258N, 16.2916981E), 28. 7. 2019, 2 ex., v kravincích, J. Mertlik observ.
- 5863: Rychnov nad Kněžnou, Dlouhá Ves, pastvina (50.1465022N, 16.2891553E), 28. 7. 2019, 1 larva, v kravinci, J. Mertlik observ.
- 5864: Helvíkovice, Dolní Dvůr, pastvina (50.1046297N, 16.4107208E), 23. 7. 2019, 1 ex., pod kravincem, J. Mertlik observ.
- 5865: Orlické hory, Vrchní Orlice (50.1826756N, 16.5543414E), 10. 7. 2010, 1 ex., kravince na pastvě skotu, J. Jelínek leg., det. et coll. (Jelínek 2001).
- 5865: Bartošovice v Orlických horách, pastvina pod Pískovou alejí (50.1558989N, 16.5482928E), 11. 8. 2019, 4 ex., v kravincích a pod kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
- 5866: Králíky, Horní Lipka, pastviny (50.1170942N, 16.7729300E), 5. 8. 2019, 2 ex., v kravincích, J. Mertlik leg. et coll.
- 5960: Ráby, Kunětická hora, pastvina, 2008, 1 ex., B. Mocek observ. (Horák et al. 2011).
- 5963: Orlické Podhůří, Perná (49.9978417N, 16.3157667E), 27. 7. 2010, 2 ex., kravince na pastvě skotu, J. Jelínek leg., det. et coll.
- 5963: Kostecké Horky, Zbytky, pastvina (50.0625589N, 16.1683639E), 14. 7. 2019, 1 ex., aktivní na kravinci, J. Mertlik observ.
- 5966: Dolní Hedeč, pastviny (50.0696722N, 16.7886694E), 23. 9. 2007, 2 ex., kravince na pastvě skotu, J. Jelínek leg., det. et coll.; dtto, 26. 8. 2007, 1 ex.; dtto, 6. 6. 2007, 1 ex. (v uvedený den jsem pozoroval několik jedinců jak naletují na pastvině na kravský trus; v dalších letech jsem je na tamních pastvinách našel vždy), Jaroslav Resl leg., det. et coll. (Horák et al. 2011); dtto, (50.0696722N, 16.7886694E), 19. 6. 2008, 9 ex. (jeden z nejhojnějších brouků na jaře na pastvinách), J. Jelínek leg., det. et coll.; dtto, 3. 7. 2010, 9 ex.

- 6059: Lipoltice, pastvina (49.9825203N, 15.5750856E), 24. 5. 2019, 2 ex., aktivní na kravincích, J. Mertlik observ.
 6059: Litošice, pastvina (49.9782556N, 15.5184747E), 24. 5. 2019, 1 ex., aktivní na kravinci, J. Mertlik observ.
 6065: Petrovice – Dolní Dobrouč, pastvina v sedle (49.9865006N, 16.5314078E), 24. 7. 2019, 1 ex., pod kravincem, J. Mertlik leg. et coll.
 6159: Běstvina, pastvina, 1. 9. 2019, 1 ex., V. Hron leg., det. et coll.
 6160: České Lhotice, Vedralka, pastvina (49.8411731N, 15.7674683E), 1. 8. 2019, 2 ex., V. Hron leg., det. et coll.
 6160: Seč, Prosíčka, pastvina (49.8221619N, 15.6972300E), 18. 7. 2019, 1 ex., na pastvině pod kobylicem, J. Mertlik observ.
 6160: Seč, Proseč, pastvina (49.8258378N, 15.6700506E), 24. 7. 2019, 5 ex., v kravincích, V. Hron leg., det. et coll.
 6165: Anenská Studánka, Velká pláň, pastvina (49.8548136N, 16.5413344E), 15. 8. 2019, 2 ex., pod kravinci, J. Mertlik leg. et coll.
 6262: Krouna, Čachnov, pastvina (49.7524822N, 16.0651406E), 1. 8. 2019, 2 larvy, v kravincích, J. Mertlik observ.
 6364: Jedlová, Na Bysterském, pastvina (49.6478603N, 16.3460508E), 1. 8. 2019, 1 ex. v kravinci a 1 ex. v letu na kravinec, J. Mertlik observ.

Závěr

V předchozí publikované práci (Horák et al. 2011) autoři uvádí pro území Česka (Čechy, Morava a České Slezsko) nálezy drabčička huňatého z 25 lokalit, z toho 17 novějších, učiněných po roce 2000. V této práci uvádím jen z území východních Čech celkem 40 osídlených lokalit nacházejících se ve 27 faunistických čtvrcích. Z těchto 40 lokalit jich 31 pochází z let 2018-2019 (obr. 5). Východní Čechy jsou doposud jediným územím našeho státu, na kterém byla uskutečněna inventarizace jeho lokalit.

Na území východních Čech se vyskytuje od nižších nadmořských poloh – Ráby (240m), Hradec Králové (234m) a Třebechovice pod Orebem (236m), až do poloh nad 700m – Jívka (710m), Sedloňov (729m) a Dolní Hedeč (770m).

Podle přibývajících nálezů je zřejmé, že se tento druh v poslední době šíří. Jeho ekologická nika (pastviny) se již několik let rozšiřuje díky finančním dotacím, určeným na rozvoj pastevních chovů skotu a koní. Je také možné, že určitý vliv na jeho šíření má i návrat teplejšího klimatu.

Drabčič huňatý byl také zařazen mezi zvláště chráněné druhy hmyzu v kategorii ohrožených druhů, což má ale na jeho výskyt nulový vliv. Při dlouholeté kontraproduktivě prováděcích předpisů plní tomto v seznamu, spolu s mnoha dalšími podobně „chráněnými“ druhy, jen roli jakési ochranné feteše (viz Jendek 2001).

Poděkování. Děkuji váženým kolegům Vladimíru Hronovi, Jaroslavu Jelínkovi, Aleši Smetanovi a Radku Udržalovi za poskytnutí faunistických údajů. Kolegovi Janu Pelikánovi děkuji za poskytnutí fotografií imag.

Reference

- CHOBOT K. 2020: Mapa rozšíření *Emus hirtus* v České republice. In: Zicha O. (ed.) Biological Library – BioLib. Citováno 1.1.2020. Dostupné na: <https://www.biolib.cz/cz/taxonmap/id171/>
- HAMET A. & VANCL Z. 2016: Katalog brouků (Coleoptera) CHKO Broumovsko. Opravené a doplněné druhé vydání [Catalogue of the beetles (Coleoptera) of the Broumovsko protected landscape area. Second completed and corrected edition]. Elateridarium 10 (Supplementum): 1-13.
- HORÁK J., CHOBOT K., GABRIŠ R., JELÍNEK J., KONVIČKA O., KREJČÍK S. & SABOL O. 2011: Uphill distributional shift of an endangered habitat specialist. Journal of Insect Conservation, 15: 743-746.
- JELÍNEK J. 2001: Drabčiči podčeledi Staphylininae (Coleoptera: Staphylinidae), tribu Staphylinini a Quediini Orlických hor a Podorlicka. (The Staphylinid Beetles of the Subfamily Staphylininae (Coleoptera: Staphylinidae), tribus Staphylinini a Quediini from regions Orlické hory and Podorlicko (Czech Republic)). Acta Musei Reginahradecensis s. A., 28: 189-206.
- JENDEK E. 2001: Formalismus a fetišismus v druhovej ochrane hmyzu. Hmyz, 2: 39-41. In: http://www.elateridae.com/images/FCKeditor/file/EKO-NACISMUS/SKE_165_Jendek-Formalismus%20a%20fetisizmus.pdf
- KOČÁREK P. 1997: K výskytu *Emus hirtus* na území České republiky. Klapalekiana, 33: 185-186.
- MERTLIK J. 2019: Expanzivní druhy čeledi Geotrupidae a Scarabaeidae (Coleoptera) na území východních Čech [Expansive species of Geotrupidae and Scarabaeidae (Coleoptera) from eastern Bohemia]. Elateridarium, 13: 35-48. In: http://www.elateridae.com/clanky/mertlik_scarabaeoidea_4_1_2019.pdf
- SMETANA A. 1958: Staphylinidae. Fauna ČSSR 12. Nakladatelství ČSAV, Praha, 435 pp.
- ZELENÝ J. 1972: Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. [Entwurf einer Gliederung der Tschechoslowakei für Zwecke der faunistischen Forschung]. Zprávy Československé Společnosti Entomologické při ČSAV, 8: 3-16.

Obrazová příloha

Obr. 6. Jívka, pastviny v okolí zaniklé obce Záboř, 1.6.2019

Obr. 7. Horní Adršpach, Nad Skalami, 1.6.2019

Obr. 8. Trutnov, Vysoká stráň, 27.5.2019

Obr. 9. Rudník, pod Justicí, 27.5.2019

Obr. 10. Nová Ves, U Myslivny, 19.5.2019